

Un interrogatori sobre la puresa de sang del llinatge Major de Cervera (1620)

Josep M. LLOBET I PORTELLA

Universitat Nacional d'Educació a Distància, Centre Associat de Cervera

Rebut: 24.03.2021 — Acceptat: 16.06.2021

Resum. En l'apèndix documental d'aquest article donem transcrit íntegrament un interrogatori de l'any 1620, compost de vint-i-quatre preguntes, sobre la puresa de sang del llinatge Major de Cervera. Les respostes que hi donen els vuit declarants aporten abundant informació sobre diversos aspectes de la societat catalana de l'edat mitjana. Amb tot, només comentem els aspectes que tenen relació amb la comunitat jueva de la població, que són la ubicació dels dos calls existents, les dues sinagogues, els llibres notariais que contenien documents atorgats per jueus, l'expulsió de la vila d'aquells jueus que no es convertiren al cristianisme, els llibres municipals relacionats amb els jueus i l'ingrés al Col·legi Notarial de Cervera.

Paraules clau: puresa de sang, jueus, calls, sinagogues, notariat, Cervera, Catalunya, edat mitjana

An inquiry into the purity of blood of the lineage of the Major family of Cervera (1620)

Abstract. The appendix to this article contains a full transcription of a 24-question inquiry, conducted in the year 1620, into the purity of blood of the lineage of the

Correspondència: Josep M. Llobet i Portella. Universitat Nacional d'Educació a Distància, Centre Associat de Cervera, Lleida. Carrer del Canceller Dou, 1. ES 25200 Cervera. UE. Tel. 00 34 973 530 789. A/e: jllibet@cervera.uned.es.

Major family of Cervera. While the responses of the eight declarants provide a wealth of information on different aspects of Catalan society in the Middle Ages, the article discusses only those related to the town's Jewish community, specifically the location of the two Jewish quarters, the two synagogues, the notaries' books containing documents issued by Jews, the expulsion from Cervera of Jews who did not convert to Christianity, municipal books related to Jews, and admission to the Guild of Notaries of Cervera.

Keywords: purity of blood, Jews, Jewish quarters, synagogues, notaries, Cervera, Catalonia, Middle Ages.

1. Introducció

L'any 1924, Agustí Duran i Sanpere, amb motiu de la seva recepció a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, pronuncià un discurs sobre els jueus de Cervera en època medieval.¹ Al capítol I d'aquest discurs, feia referència a un document de l'any 1620 que contenia un interrogatori sobre la puresa de sang del llinatge Major de Cervera efectuat a instància del frare Lluís Llentisclar, de l'orde de Sant Domènec, compost de vint-i-quatre preguntes i contestat per les vuit persones següents: el mercader Simó Bonjoch, l'apotecari Cristòfol Nuix, els pagesos Andreu Guiu i Damià Domingo, els notaris Jeroni Porta i Lluís Porta i els preveres Pere Carbonell i Maties Lloselles.

Aquell mateix any 1924 fou publicat per l'esmentada Reial Acadèmia el discurs de Duran.² Si bé el nou acadèmic comentà algunes de les respostes donades per les vuit persones esmentades, a l'apèndix documental només hi inclogué la part de l'interrogatori que conté les preguntes efectuades.

Atès que el coneixement de l'interrogatori complet pot ser d'interès per a molts lectors, ja que algunes de les respostes aporten informació detallada sobre els jueus cerverins de l'edat mitjana, hem decidit publicar-lo en la seva totalitat. Així hom podrà tenir, doncs, una visió general de l'existència de la comunitat jueva a Cervera emmarcada en alguns aspectes propis dels habitants cristians de la vila.

1. Actualment, aquest interrogatori es guarda a l'Arxiu Comarcal de la Segarra (ACSG).

2. DURAN, «Referències documentals».

La informació que dona l'interrogatori sobre els jueus es descriu en els apartats següents.

2. La ubicació dels calls

Segons les respostes, a la vila de Cervera, durant l'edat mitjana, hi havia dos calls de jueus, un de situat al carrer de l'Hospital, ubicat al barri de Capcorral, que anava de la plaça de l'Hospital al carrer Major, i un altre que es trobava al carrer anomenat lo Call o de n'Agramuntell, que des del carrer Major es dirigia a la barbacana de la muralla construïda a la part de llevant (respostes a la pregunta número 4).

Aquesta descripció és poc precisa, cosa que va fer que Agustí Duran situés equivocadament aquests dos calls dins la població. Duran diu que a Cervera hi havia dos calls jueus, el call Inferior o Jussà, dit també de n'Agramuntell, i el call Superior o Sobirà, anomenat, algunes vegades, carrer del Vent, que, segons l'esmentat historiador, estaven ubicats en dos carrers paral·lels i immediats de l'antic barri de Capcorral, els quals, actualment, són anomenats, respectivament, carrer del Call i carrer de Sant Francesc.

Investigacions posteriors han demostrat que, en realitat, la situació dels dos calls era la següent: el més antic, anomenat Inferior o Jussà, estava ubicat entre el carrer Major i la barbacana de la muralla del costat de sol ixent, en un carreró que actualment s'anomena del Teco, i el call Superior o Sobirà es trobava a l'actual carrer del Call, que anava des de la plaça de l'Om, avui dita de Sant Miquel, fins a la placeta de l'antiga església de Sant Francesc de Paula, edifici en el qual, abans de la susdita església, hi hagué un dels emplaçaments de l'Hospital de Castellort.³

3. Les sinagogues

Segons un dels declarants, en aquests dos carrers esmentats, el jueus «feyen la sala», o sigui, hi tenien les sinagogues.⁴ Hom precisa que, quan els jueus hi

3. RIVERA, «Nous avenços»; LLOBET, «La ubicació dels calls».

4. Sobre la sinagoga del call Superior o Sobirà, hom pot veure el capítol III de DURAN, «Referències documentals», titulat «La escola del call sobirà», i LLOBET, «Recordant Eduard Feliu».

entraven, es descalçaven i deixaven el calçat a fora, ocasió que era aprofitada pels minyons cristians per agafar les sabates i endur-se-les, cosa que provocava que alguns jueus els empaitessin per poder recuperar-les (respostes a la pregunta número 4). Es tractava, òbviament, d'un joc d'infants.

4. Els manuals notarials

El notari Jeroni Porta, que era secretari del Sant Ofici de la Inquisició al districte de Cervera, afirma que en els protocols es distingia entre cristians i jueus i, en conseqüència, es portaven uns manuals per als cristians i uns altres per als jueus. En la coberta dels primers, s'hi posava una creu i, en la dels segons, un home pintat amb un nas molt llarg i molt deforme (respostes a la pregunta número 5).

El gran nombre de manuals dels notaris de Cervera que es conserven ens permet saber que, en realitat, els manuals que contenen documents en els quals intervenien solament jueus són molt escassos.⁵ El procediment habitual era que, en un mateix manual, hi fossin inclosos, per ordre cronològic, tots els documents que el notari autoritzés: els atorgats entre cristians, els atorgats entre jueus i els atorgats entre cristians i jueus, tots ells redactats seguint un mateix model.⁶ Certament, alguns dels manuals contenen representacions caricaturitzades de jueus.⁷

5. L'expulsió dels jueus

És declarat, també, que quan l'any 1492 els Reis Catòlics feren publicar les crides mitjançant les quals manaven que aquells jueus que no es volguessin convertir al cristianisme havien d'abandonar el regne, a Cervera encara hi havia algunes famílies de jueus, moltes de les quals emprengueren el camí cap a l'exili (respostes a la pregunta número 6). Efectivament, l'estudi d'aquest pe-

5. CANELA, *Catàleg dels protocols*.

6. Hom pot veure cent dotze documents transcrits a LLOBET, *Els jueus de Santa Coloma de Queralt*.

7. Aquests dibuixos es troben reproduïts a LLOBET, *Els jueus de Santa Coloma de Queralt*.

ríode ens ha permès saber que aquell any encara hi havia diverses famílies de jueus a Cervera i també com les afectaren les ordres d'expulsió.⁸

6. Llibres que contenen els veïns jueus de la vila

Hom declara l'existència de dos llibres on eren anotats els noms dels jueus de la població: un de guardat a l'arxiu de la Paeria i l'altre a l'arxiu de la Comunitat de Preveres de l'església de Santa Maria. Pel que fa al primer, no en sabem res. S'han conservat, però, alguns llibres de veïnatge, en els quals eren anotats els pactes establerts entre les autoritats municipals cerverines i els nous veïns de la vila.⁹ Alguns d'aquests nous veïns eren jueus. També s'han conservat diversos llibres del manifest, que contenen, a efectes impositius, els noms dels caps de casa dels habitants de la població i la descripció i la valoració dels béns familiars, dividits en immobles —generalment, cases i peces de terra— i mobles.¹⁰ Al final de cada llibre del manifest corresponent al quarter de Capcorral,¹¹ després de les anotacions referents als habitants cristians, eren anotats els noms i els béns dels veïns jueus que posseïen propietats adquirides de cristians o conversos. A més, coneixem l'existència dels llibres de la quístia, un dels principals impostos que pagaven els habitants de la vila, inclosos els jueus.¹² En conseqüència, en aquest llibre també hi consten els noms dels jueus que estaven obligats al pagament. Aquest impost, en el cas dels jueus, era anomenat *quístia dels jueus*. Si bé originàriament era un tribut que els jueus de la població pagaven directament al rei, l'any 1366, a causa de les dificultats econòmiques que patí Pere el Cerimoniós durant la guerra contra Castella, aquest tribut fou cedit al municipi cerverí a canvi de determinades compensacions dineràries.¹³

8. Hom pot trobar abundant informació a LLOBET, «Els jueus de Cervera».

9. ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Llibres de veïnatge*.

10. ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Llibres del manifest*.

11. La vila de Cervera estava dividida, a efectes administratius, en els quatre quaters següents: la Plaça, Montserè, Framenors i Capcorral. El call jueu més modern, com ja hem dit, estava situat en aquest últim quarter.

12. ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Llibres de la quístia*.

13. Un detallat estudi de la *quístia dels jueus* es troba a VERDÉS, *Administrar les pecúnies*, i «La població de l'aljama de Cervera». Agraïxo al doctor Verdés els aclariments que m'ha fet sobre aquest tema. Hom també pot consultar RIVERA, «Els caps de casa jueus».

Tampoc tenim cap informació sobre el llibre guardat a l'arxiu de la Comunitat de Preveres de l'església de Santa Maria de la vila, en el qual també es diu que hi havia anotats els noms de les famílies jueves.

L'existència d'aquests dos llibres és força dubtosa. No és estrany, doncs, que els declarants no en sàpiguen res (respostes a les preguntes números 8, 9, 10 i 11).

7. L'ingrés al Col·legi de Notaris de Cervera

En resposta a una de les preguntes, alguns declarants afirmen que, quan una persona volia ingressar al Col·legi de Notaris de Cervera,¹⁴ es comprovava que no descendia de jueus o conversos, sinó que procedia de famílies de cristians vells i catòlics, ja que, si no era així, no era admesa (respostes a la pregunta número 24).

8. Conclusions

La primera conclusió que es pot extreure a partir de les respostes de l'interrogatori és l'existència d'una evident discriminació entre les persones que no tenien cap avantpassat que no fos cristià i aquelles que en tenien algun. El fet de tenir avantpassats d'origen jueu representava trobar-se en una situació social d'inferioritat, ja que impossibilitava ocupar determinats càrrecs o exercir alguns oficis. Pel que fa als habitants de Cervera, atès que en aquesta població, pel que feia als veïns no cristians, llevat dels esclaus, només eren jueus, aquests avantpassats, si no eren cristians, havien de ser, en la gran majoria dels casos, d'origen jueu. La prova d'això és que, en les respostes, només es fa referència a l'existència de jueus a la vila.

És important la descripció que es fa de la situació dels dos calls jueus dins la població, malgrat que sigui poc precisa, ja que, si bé Agustí Duran la va interpretar erròniament, ha estat imprescindible perquè historiadors posteriors poguessin situar-los correctament.

14. Sobre el Col·legi de Notaris de Cervera, hom pot veure LLOBET, «Dades documentals».

L'existència de dos calls força separats d'un de l'altre (el més modern era a l'exterior del principal nucli murallat de la població) comportava l'existència de dues sinagogues. D'altra banda, la referència a la sostracció del calçat dels jueus que entraven a la sinagoga per part dels minyons cristians i els treballs que tenien els jueus per recuperar-lo ens aporta una viva i curiosa visió popular d'aquella societat formada per dos grups religiosos.

Pel que fa a les anotacions dels actes notarials, en teoria, hi havia d'haver discriminació, ja que hom parla de l'existència d'uns llibres per als jueus i d'uns altres per als cristians, però, a la pràctica, atès que la major part de les operacions no es produïen entre jueus sinó entre jueus i cristians, era impossible seguir aquest procediment. D'altra banda, resta comprovada l'existència de representacions caricaturesques de jueus.

L'expulsió de la població d'aquells jueus que no havien volgut convertir-se al cristianisme encara era recordada aquell any 1620, però d'una forma imprecisa, ja que s'afirma que va tenir lloc l'any 1497 en lloc de l'any 1492.

De l'existència de llibres a l'arxiu de la Paeria i al de la Comunitat de Preveres de l'església de Santa Maria on fossin anotats els noms dels jueus veïns de la vila, no en tenim cap notícia. És possible que, en el primer cas, hom fes referència als llibres de veïnatge, del manifest o de la quístia. En aquests llibres del manifest i de la quístia, les anotacions dels noms dels jueus es troben després de les referents als veïns cristians.

Quant a l'ingrés al Col·legi de Notaris de Cervera, trobem novament l'existència d'una evident discriminació, ja que a una persona que tingués un avantpassat jueu se li feia impossible l'entrada a la institució.

Bibliografia

- CANELA, Montserrat; GARRABOU, Montserrat. *Catàleg dels protocols de Cervera*. Barcelona: Fundació Noguera, 1986.
- DURAN I SANPERE, Agustí. «Referències documentals del call de juheus de Cervera». En: *Discursos llegits en la «Real Academia de Buenas Letras» de Barcelona en la solemne recepció pública de D. Agustí Duran y Sanpere el dia 20 d'abril de 1924*. Barcelona: Imp. Atlas Geográfico, 1924.
- LLOBET I PORTELLA, Josep Maria. «Dades documentals sobre el Col·legi de Notaris de Cervera (1328-1785)». *Ivs Fugit* [Saragossa], 12 (2003), p. 147-189.
- «Els jueus de Cervera l'any 1492». *Miscel·lània Cerverina* [Cervera], 23 (2018), p. 295-319.

- LLOBET I PORTELLA, Josep Maria. «*Els jueus de Santa Coloma de Queralt segons els protocols notariaus de Cervera (1341-1492)*». Santa Coloma de Queralt: Associació Cultural Baixa Segarra, 2004.
- «Recordant Eduard Feliu». *Tamid* [Barcelona], 8 (2012), p. 22-27.
- «La ubicació dels calls jueus de Cervera». *Tamid* [Barcelona], 14 (2019), p. 65-89.
- RIVERA SENTÍS, F. Xavier. «Nous avenços en la localització dels calls de Cervera». *Tamid* [Barcelona], 13 (2018), p. 113-141.
- RIVERA SENTÍS, F. Xavier; VERDÉS PIJUAN, Pere. «Els caps de casa jueus a Cervera durant el segle XV». *Miscel·lània Cerverina* [Cervera], 23 (2018), p. 321-392.
- VERDÉS PIJUAN, Pere. *Administrar les pecúnies e béns de la universitat (Cervera, 1387-1516)*. Tesi doctoral llegida l'any 2004 a la Universitat de Barcelona, inèdita.
- «La població de l'aljama de Cervera durant el segle XV a través de la quèstia dels jueus». *Miscel·lània Cerverina* [Cervera], 23 (2018), p. 85-314.

Apèndix documental¹⁵

1620, 30 gener – 8 febrer. Cervera

Simó Bonjoch, mercader; Cristòfol Nuix, apotecari; Andreu Guiu, pagès; Damià Domingo, pagès; Jeroni Porta, notari; Lluís Porta, notari; Pau Carbonell, prevere, i Maties Llosetles, prevere, tots de Cervera, declaren sobre la puresa de sang del llinatge Major.

Arxiu Comarcal de la Segarra (ACSG), Fons Dalmases, capsa 23, quadern.

[*A la coberta:*] Testes ad perpetuam rei memoriam recepti ad instantiam reverendi patris fratris Ludovici Llentisclar, ordinis Fratrum Praedicatorum.

15. En l'edició del document s'han seguit els criteris següents: s'han desenvolupat les abreviatures, s'ha puntuat el text, s'han regularitzat les majúscules i minúscules, s'ha distingit entre *u* i *v* segons el seu valor com a vocal o com a consonant, s'han transcrit *i* i *j* per *i* en els mots llatins, i s'han escrit en versaletes els nombres en xifres romanes (*i*, com és habitual, s'han eliminat els punts que els emmarquen).

Processus dictae informationis receptae in curia baiuliae Cervariae. Scriba Iohannes Baptista Farell, notarius publicus Cervariae.

[*Al marge esquerre de la coberta:*] Fuit extracta copia authentica ad opus dicti fratris Llentisclar.

Noverint universi quod anno a nativitate Domini millesimo sexagesimo vigesimo, die vero trigesima mensis ianuarii intitulata, coram magnifico domino Carolo de Guimerà et de Perellós, domicello, baiulo villae et termini Cervariae pro sacra, catholica et regia magestate, coramque magnifico Francisco Texidor, utriusque iuris doctore, eius ordinario assessore, advenit et adparuit reverendus doctor pater frater Ludovicus Llentisclar, ordinis Fratris Predicatorum, qui eisdem baiulo et assessore obtulit et presentavit quandam in scriptis papyri supplicationis et interrogatoriorum sedulam thenoris sequentis: «Molt magnífich senyor. Per certs fins y effectes, etc.». Inseratur.

[*Text del document inserit:*]

Molt magnífich senyor.

Per certs fins y efectes útils y necessaris importe al reverent pare fra Lluýs Lentisclà, del orde de Sant Domingo, que los testimonis ministrará sien rebuts, per so y altrament quant humilment pot lo dit fra Lluýs Lentisclà a vostra mercè supplique sie de son servey provehir y manar que dits testimonis sien interrogats super sequentibus:

1. Primo, si saben o an oÿt y sentit a dir que, en la present vila de Cervera, hi haje hagut un linatge o família dita los Majors, en la qual se an vistes persones de molta reputació, nom y fama, com és^a preveres^b, doctors y notaris, y si tal és la veu y fama pública.

2. Ítem, si saben o an oÿt y sentit a dir que los dits Majors eren christians vells y cathòlics y que no descendien ni proçohien de raça o linatge de jueus, sarrahins, moros, conversos ni de altra mala generació prava y perversa ni de sanch infame, ans bé que dit linatge de Majors de dita vila de Cervera és anti-quíssim, honrat, libre y límpio de tota màcula e infàmia de generació judayca, conversa y sarracena y de qualsevol altre raça mala y reprobada, vill y abatuda, y diguen los testimonis si ells axí ho han oÿt a dir a sos pares y si sos pares y avis ho han oÿt a dir de la mateixa manera a sos antecessors y ascendents y si tal és la veu y fama pública, no sols en lo poble de Cervera, però en tot lo vehinat de aquella, y si dits Majors són estats sempre públicament tinguts, haguts y reputats y honrats per christians vells, cathòlics, nets y límpios de tot mal olor de ser estats ni ser jueus ni conversos, moros ni sarrahins y si, encara

vuy, en la present vila de Cervera, és tal la pública reputació, veu y fama de dits Majors.

3. Ítem, si saben que los dits Majors tenien la casa en lo carrer públich y major de dita vila de Cervera molt temps antes que los jueus no's convertissin, ni fossen llançats e desterrats de Espanya los qui convertir no's volgueren, y si u han oÿt dir a sos pares o avis y, los pares o avis, a sos praedecessors.

4. Ítem, si saben que, en la present vila de Cervera, los jueus habitaven tant solament en dos carrers, ço és, en lo carrer del Espital que, de la plaça de dit Espital, trau cap al carrer Major, en lo Capcorral, y en lo carrer dit lo Call que, del carrer Major, tire a la barbacana de la muralla envès llevant, y si u han vist o oÿt a dir a sos pares o avis y, ells, a sos antecessors.

5. Ítem, si saben ni an oÿt dir los testimonis a sos pares y, sos pares, a sos antecessors e/o a altres persones que la família e/o linatge de dits Majors^c han tingut, en ningun temps, casa en los dits carrers del Espital ni del Call ni hagen may habitat en casa alguna, encara que de altri, en dits carrers y si hu han entès a dir a sos pares o avis y, aquests, a sos antecessors.

6. Ítem, si saben que les famílies y linatges infamades de ser del linatge de jueus, en Cervera, són molt notòries^d y sabudes y que may se ha dit, en Cervera, en son temps, ni an oÿt a dir se digués, antes, que dits Majors descendissen de sanch judaica.

7. Ítem, si saben^e que los dits Majors sempre se són conservats nets y límpios de sanch judaica y conversa y may se són mesclats ni an contractat matrimoni ab persona judea o conversa ni ab altra de infame y mala generació y si tal és la veu y fama pública, y si axí ho an sentit a dir a sos pares y, ells, a sos avis y altres ascendents e/o a altres persones qualvol sien.

8. Ítem, si saben o han vist y oÿt a dir que en la Casa de la Vila de Cervera o Paheria y en son archiu està recòndit y guardat un llibre molt antich en lo qual estan manifestades, continuades y descrites les famílies^f, linatges y noms de les persones infectes y maculades de la infàmia y raça judaica, mora o sarracena, y axí sempre se és observat de continuar en dit llibre les dites famílies e/o linatges infectos y contaminats de sanch de jueus per a què^g constàs clarament de la limpieza y honra de totes les famílies y linatges de Cervera y dels que són tinguts per tals.

[*Al marge esquerre d'aquest capítol 8:*] No u sap.

9. Ítem, si saben ni an hoÿt a dir ni han llegit ni vist que en dit llibre sie estat may continuat ni descrit lo^h linatge de dits Majors ni tal refereix la veu y fama pública, ans lo contrari, que dits Majors may són estats continuats en dit llibre per ser christians vells y no de raça y sanch de juheus.

[*Al marge esquerre d'aquest capítol 9:*] No u sap.

10. Ítem, si saben que altre llibre se trobe y està recòndit en lo archiu de la venerable Communitat dels preveres de la yglésia major de dita vila y que, en dit llibre, estan escrits los que són de linatge de juheus.

[*Al marge esquerre d'aquest capítol 10:*] No u sap.

11. Ítem, si saben que los dits Majors may són estats continuats en dit llibre per ser de linatge honrat y christians y no gens de mala sanch y si tal és la pública veu y fama.

[*Al marge esquerre d'aquest capítol 11:*] No u sap.

12. Ítem, si saben y han oÿt a dir que los dits Majors an tingut, en la dita vila de Cervera, diversos drets de patronats de beneficis ecclesiàstichs instituïts y fundats en la yglésia major de dita vila y si tal és la pública veu y fama.

13. Ítem, si saben que los dits Majors an instituït y fundat los dits beneficis ecclesiàstichs y causes pies per a col·locar donzelles y si tal és la pública veu y fama.

14. Ítem, si saben y han vist y si han hoÿt a dir que en la yglésia major de la present vila, en la capella deⁱ Corpore Christi, tenen los dits Majors una sepultura sumptuosa, ab tomba molt ben obrada, y que, en dita tomba, estan insculpides^j les armes de la família y casa de dits Majors, que són les barres de Aragó y la flor del lis, y vejen los testimonis la dita sepultura y tomba ab dites gravadures de les barres de Aragó y flor del lis y si és veu y fama pública que en dita^k tomba^l jau^m Pere Major, notari.

15. Ítem, si és certa presumptió y manifesta conjectura e evident judici que, tenint los dits Majors dites barres de Aragó y flor del lis, que són armes reals, en son temps degueren fer alguns grans serveys als reys de Aragó y de França y que, de aquí, se pot inferir que dits Majors eren hòmens y persones de calitat y de honrada prosàpia y de bon linatge.

16. Ítem, si han conegut a Monserrat Major, mercader, ciutadà de Barcelona, y si saben que dit Monserrat Majorⁿ ere fill legítim y natural y de carnal matrimoni procreat de Francesch Major, cotamaller, també ciutadà de Barcelona, y si tal és la pública veu y fama.

17. Ítem, si han conegut a dit Francesch Major, cotamaller, y si saben que dit Francesch Major, cotamaller, és fill llegítim y natural y de carnal matrimoni procreat de Antoni Major, mercader, de la present^o vila de Cervera, y si dit Francesch Major, cotamaller, ere natural de la present vila de Cervera y si tal és la pública veu y fama.

18. Ítem, si an conegut a dit Antoni Major, mercader, y a Pere Major, notari qui fonch de la vila de Cervera,^p e/o a altres predecessors de dits Majors

y, en particular, si an conegut a Francesch Major, prevere y rector que fonch del lloch de Vilagrasseta, y a Bernat Major, notari que fonch de la present vila de Cervera, y a Antoni Joan Major, prevere y doctor en sacra theologia,⁴ fill de Bernat Major, e/o si an sentit a dir que estos són del linatge dels Majors.

19. Ítem, si saben, an hoÿt a dir o entès que los dits Monserrat Major, ciutadà de Barcelona, Francesch Major, cotamaller, Antoni Major, mercader, Pere Major, notari, Bernat Major, notari, sempre són estats tinguts y reputats y, per havuy, o són per christians vells y hòmens de bona sanch y linatge honrat y que may se són mesclats ab persones de raça y generació judayca, conversa, mora o sarracena, ans lo contrari, que sempre se són conservats límpios, llibres y nets de tota màcula, infectió e infàmia de linatges reprobats y mals y si tal és la pública veu y fama, y si axí ho an hoÿt a dir a sos pares y avis y, sos avis, a altres ascendents seus o qualsevol altres persones.

20. Ítem, si saben, an llegit o vist y oÿt a dir que en lo *Llibre del manifest* de la present vila de Cervera està continuada la família^r dels Majors, so és, de Bernat Major, notari, ya antes que lo rey don Fernando, de bona memòria, no desterràs los juheus de Espanya y antes de convertir-se a la fee christiana los juheus que restaren en Espanya.

21. Ítem, si saben que en lo dit *Llibre de manifest* sols se continuaven y escrivien les famílies y linatges dels christians vells que eren en Cervera.

22. Ítem, si saben que molts del linatge dels Majors an tingut en la present vila de Cervera officis y càrrechs públichs honrosos que no poden tenir sinó christians vells, com ser pahers o altres consemblants, y si tal és la pública veu y fama.

23. Ítem, si en la Casa de la Vila e Paheria se trobe recòndit y guardat un llibre en lo qual estan escrits los notaris que són estats y són en la present vila de Cervera y si, en dit llibre, estan escrits y continuats los dits Bernat Major y Pere Major, notaris de la dita vila. Videant et legint testes dicti.

24. Ítem, si en Cervera se feye probatió y scrutini de la bondat y limpiesa del linatge del qui volie ésser aggregat en lo Collegi dels notaris y si ere necessari fos de bon linatge, so és, christià vell y cathòlic, y que no admetien juheus ni altra gent de mala generatió.

Caetera suppleat, etc., suplicant que, dels testimonis rebuts, ne sie donada y lliurada còpia authèntica y fee faehent en judici y extra. Officio, etc., quae licet, etc.

Altissimus, etc.

Pellissó.

30 ianuarii 1620.

Interrogentur testes ministrandi intra dies decem coram notario iuramentata et eorum receptionem, quibus receptis debite providebitur.

Texidor, assessor.

Vigore dictae provisionis fuit recepta informatio sub forma sequenti:

Die quarta februarii M DC XX^s in villa Cervariae deposuit testis sequens:

Honorabilis Simon Bonjoch, mercator, Cervariae, etatis, prout ipse dixit, sexaginta quinque annorum, parum plus vel minus, testis ad dictam instantiam reverendi Lludivici Lentisclar, ordinis Fratrum Predicatorum, Cervariae, productos, citatus et nominatus, qui iuravit, etc.

Et interrogatus super primo articulo ex articulis per dictum Llantiscar oblatis, etc., et dixit lo que ell testimoni pot dir y testifficar és que entén que aqueix linatge de Majors que és estat en la present vila de Cervera devien ésser gent honrada y de bon linatge per quant ha vist ell testimoni scriptures velles que los Majors feren^r smerços de censals y aquells donaren a la reverent Comunitat dels preveres de la present vila per a obs de acullir dits censals per a una causa pia diyen fundà un tal Major, de la mateixa vila, y assò sap ell testimoni per lo que té dit y haver-ho oÿt a dir moltíssimes vegades a persones més antigues que ell testimoni y per fer un censal dit testimoni a dita causa pia de Major.

Interrogatus super secundo ex dictis, etc., et dixit que may ell testimoni ne ha oït a dir cosa mala ni niguna de aquelles que diu lo article, ans bé ell testimoni los té avuy per a gent molt honrada y cristiana, sens niguna màcula de juheus ni de altra mala rassa, y encara vuy veu ell testimoni dit linatge de Majors és tingut y reputat per boníssim linatge, sens niguna màcula de juheus ni de altra mala rassa.

Interrogatus super tertio, etc., et dixit que no y sap res.

Interrogatus super quarto, etc., et dixit que és veritat que en la present vila y havie dos carrers dits los calls, lo hu que és aqueix carrer dit del Spital designat en lo interrogatori y lo altre carreró lo diyen lo carrer d'en Agramuntell, àlias lo call, y en aqueixos dos calls estaven los juheus y allí en dits carrers feyen la sala, y assò ha entès a dir ell testimoni a un home molt vell que's deye Novell y per sobrenom Parici que ell mateix ho havie vist quant los juheus entraven en la sinagoga y que entraven descalsos y lo dit Novell, essent minyó, y altres minyons los anaven a pendre les sabates y digué dit Novell que, aleshores, exien alguns juheus acuytant-los per fer-los deixar les sabates.

Interrogatus super quinto, etc., et dixit que no y sap ni ho ha oït a dir may a nigunes persones que dits Majors habitassen ni hayen tingut casa en aqueixos carrers dits dels calls.

Interrogatus super sexto, etc., et dixit que és ver que a^u Cervera, ha entès a dir, y havie algunes cases de juheus^v y que de aquelles cases se'n anaren moltes famílies en temps que lo rey don Fernando feu les crides que tots los juheus no-s volguessen convertir se'n anassen y que de la casa de Majors may ha entès a dir vinguessen de cassa de juheus.

Interrogatus super septimo, etc., et dixit que ell testimoni no y sap res.

Interrogatus super octavo, etc., et dixit que no y sap res.

Interrogatus super nono, etc., et dixit que en lo que diu si és continuat o no en dit llibre no-n sap res^w, però en lo que diu ésser cristins vells ja u té dit en los precedents articcles.

Interrogatus super decimo, etc., et dixit que no-n sap res.

Interrogatus super undecimo, etc., et dixit que ja ell testimoni ho té dit en lo vuytè articcle.

Interrogatus super duodecimo, etc., et dixit que ell testimoni no-n sap res.

Interrogatus super decimo tertio, etc., et dixit que en lo de instituir beneficis no-n sap res, però en lo de causes pies ja u té dit en lo primer articcle.

Interrogatus super decimo quarto, etc., et dixit que ell testimoni no se'n és avisat ni hi ha tingut sment.

Inrerrogatus super decimo quinto, etc., et dixit que, tenint dites armes, és cosa certa devien ésser gent onrada, com diu lo articcle.

Interrogatus super decimo sexto, etc., et dixit que no-l ha conegut nigú de dits Majors.

Interrogatus super decimo septimo, etc., et dixit que no-n sap res.

Interrogatus super decimo octavo, etc., et dixit que no-n sap res,

Interrogatus super decimo nono, etc., et dixit que ja ell testimoni ho té dit ab altre articcle.

Interrogatus super vigesimo, etc., et dixit que no-n sap res.

Interrogatus super vigesimo primo, etc., et dixit que no u ha vist.

Interrogatus super vigesimo secundo, etc., et dixit que no-n ha conegut nigú.

Interrogatus super vigesimo tertio, etc., et dixit que ell testimoni no u pot dir fermament, però que bé creu és com diu lo articcle.

Interrogatus super vigesimo quarto et ultimo, etc., et dixit que bé té entès a dir així a moltes persones que-s fa aqueix scrutini de aprobació de linatge quant algú vol ser creat notari y que, com ara en estos temps se fa, se devie fer en temps passat.

Generaliter autem, etc., et ad omnia dixit quod non et quod fuit citatus per Pagès, etc.

Fuit sibi lectum et perseveravit.

Dicto die in dicta villa Cervariae deposuit testis sequens:

Christophores Nuix,^x apothecarius, villae Cervariae, etatis, prout ipse dixit, octuaginta quinque annorum, parum plus vel minus, testis ad dictam instantiam productus, citatus, etc., qui iuravit, etc.

Et interrogatus super primo interrogatorio ex interrogatoriis per dictum Llentiscar oblatis, etc., et dixit que^y ell ha sentit a dir a persones molt velles y més antigues que ell testimoni que's recordaven de molt temps y^z avuy no y ha memòria de hòmens que lo linatge de Majors^{aa} fonch linatge molt honrat y cristians vells, en lo qual linatge ha entès a dir, ell testimoni, a dites persones velles y ha hagut notaris y altres persones de molta calitat y honra.

Interrogatus super secundo ex dictis, etc., et dixit que ell testimoni ja té dit en lo precedent article que los de aqueix linatge de Majors foren tinguts y reputats antigament públicament per cristians vells, sens niguna màcula de altra mala sanch, com és de juheus, serrahins ni de altra sanch y línea dolenta, y així ho ha entès a dir ell testimoni públicament a persones molt velles y antigues, les quals deyen y afirmaven dit linatge de Majors ésser molt net y límpio de tota taca mala, tant de juheus, moros, serrahins y conversos, com altra mala sanch y generació mala y dolenta, y encara també avuy los qui ho han sentit a dir los tenen y reputen al linatge de Majors per molt honrat y de cristians vells y ell testimoni los tingue als que conegue per tals.

Intarrogatus super tertio, etc., et dixit que ell testimoni bé ha vist que un tal Major tenie casa en lo carrer Major de la present vila de Cervera, lo nom del qual, ara de present, no li recorde, y ha entès a dir a persones més velles que ell testimoni que dits Majors, ja ans que los juheus fossen copellits de Spanya, tenien dita casa en aqueix mateix lloch.

Interrogatus super quarto, etc., et dixit que açò tothom arreu ho sap, y fins los minyons d'estos temps, que los juheus estaven en aqueixos dos carrers, ço és, en lo carrer prop del spital o qui va al spital, trahent cap cap al carrer Major, en lo Capcorral, avuy anomenat lo call, prop del spital, y en altre carrer també dit call, lo qual carrer trau cap a dit carrer Major y tire dret a la barbacana de la muralla, a la part de orient, y així estaven tots^{bb} los juheus en aqueixos dos carrers, segons ell testimoni ha entès tots los dies de sa vida a persones antigues y més velles que ell testimoni.

Interrogatus super quinto, etc., et dixit que ja té dit ell testimoni^{cc} en altre article que los dits Majors tenien la casa en lo carrer Major, més avall de la canaleta, envers la plassa, y may ell testimoni ha entès a dir ni vist ne hajen tinguda de casa dits Majors en altre carrer sinó en lo carrer Major.

Interrogatus super sexto, etc., et dixit que ja té dit ell que que may ha entès a dir, des que té recort, que los Majors vinguessen de rassa de juheus, sinó de^{dd} molts bons cristians vells.

Interrogatus super septimo, etc., et dixit que tanpoch ha sentit a dir ell testimoni may a níguna persona que dits Majors se fossen mesclats ab sanch judaica, sinó que sempre se són mantinguts límpios y nets de aqueixa y altra^{ee} mala rassa y aqueixa és estada la pública veu y fama per la present vila y encara avuy ho és per los qui han tingut notícia de dits Majors y encara los que no-n han tingut notícia.

Interrogatus super octavo, etc., et dixit que no-n sap res.

Interrogatus super nono, etc., et dixit que no-n sap res.

Interrogatus super decimo, etc., et dixit que no-n sap res.

Interrogatus super undecimo, etc., et dixit que en lo que diu de ésser continuats en aqueix llibre no-n sab res, però que en lo demás ja u té dit y depositat en los dalt scrits interrogatoris.

Interrogatus super duodecimo, etc., et dixit que ell testimoni ha entès a dir a persones molt velles que los de la casa de dits Majors eren y són^{ff} patrons de molts beneficis y algun Major de aqueixa mateixa casa fundà una causa pia per a donselles a maridar de son linatge, la qual causa pia encara al dia de vuy se diu la causa pia de tal Major, y aqueixa és estada y és la pública veu y fama.

Interrogatus super decimo tertio, etc., et dixit que ja ho té dit y depositat en lo precedent article.

Interrogatus super decimo quarto, etc., et dixit que és veritat molt gran lo que diu lo article que dits Majors tenen aqueixa sepultura en la capella de Corpore Christi molt sumptuosa, en la qual tomba y són sculpides les armes de dits Majors, que són les barres de Aragó y la flor del lis, en la qual sepultura y tomba ha entès ell testimoni és dels de la casa de Majors y assò ha entès a dir moltíssimes vegades a persones antiquíssimes, les quals deyen y afirmaven que dita sepultura és dels de la casa dels Majors, y aqueixa fama ha vist y oït ell testimoni volar, com té dit públicament.

Interrogatus super decimo quinto, etc., et dixit que^{gg} no y ha nígun dupte que, tenint, com^{hh} tingueren y hanⁱⁱ tingut, aqueixes armes de tanta consideració, que dits Major devien ésser persones de molta calitat y ell testimoni,^{jj}

per respecte de dites armes y per lo que sentí a dir a persones velles, los ha tingut sempre en gran opinió de gent molt honrada y de bon linatge.

Interrogatus super decimo sexto, etc., et dixit que ell testimoni no ha conegut sinó a aqueix Francesch Major, cotameller, lo qual ere home de bé y honrrat y per tal tingut y reputat públicament per la ciutat de Barcelona y vila de Cervera.

Interrogatus super decimo septimo, etc., et dixit que no'n sap res, sinó que lo dit Francesch Major ere natural de la present vila, perquè així ho entengué a dir públicament.

Interrogatus super decimo octavo, etc., et dixit que no^{kk} ha conegut nígú més del^{ll} dit Francesch Major, cotameller,^{mm} y ha entès a dir ell testimoni que de dits Majors n'i havie de notaris en la dita vila de Cervera.

Interrogatus super decimo nono, etc., et dixit que ja ell testimoni ho haⁿⁿ dit y depositat en altre articlle y és conforme diu dit articlle.

Interrogatus super vigesimo, etc., et dixit que no'n sap res.

Interrogatus super vigesimo primo, etc., et dixit que^{oo} no'n sap res.

Interrogatus super vigesimo secundo, etc., et dixit que així com ho diu lo articlle de mot a mot ho ha entès a dir així públicament a persones molt velles que's recordaven de molt temps.

Interrogatus super vigesimo tertio, etc., et dixit que també ho ha entès a dir sempre que en la casa de la Paheria estan scrits los noms de tots los notaris que en temps passat eren en dita vila.

Interrogatus super vigesimo quarto, etc., et dixit que això sempre ho ha entès a dir ell testimoni que quant^{pp} examinaven un notari feyen escrutini de son linatge per vèurer si venie de sanch de jueus y, venint-ne de dita sanch de juheus^{qq} y de altra mala generació, no l'admetien.

Generaliter autem, etc., et ad omnia dixit quod non sed quod fuit citatus per^{rr} Geraldum Pagès, etc.

Fuit sibi lectum et perseveravit.

Dicto die in dicta villa Cervarie deposuit testis sequens:

Andreas Guiu, cultor, Cervariae, etatis, prout ipse dixit, sexaginta sex annorum, parum plus vel minus, testis ad dictam instantiam productos, citatus, etc., qui iuravit ad dominum Deum, etc.

Et interrogatus super primo articulo ex articulis per dictum fratrem Ludovicum Llentisclar oblati, etc., et dixit que ell testimoni ha sentit a dir a son pare Andreu Guiu moltes vegades que en Cervera y havie hagut un linatge de Majors, los quals^{ss} deye dit Andreu Guiu, pare de ell testimoni, que eren una

gent molt honorada y per tal tinguts y reputats públicament, y assò dix ell testimoni per haver-ho sentit al pare de ell testimoni, com té dit moltes vegades.

Super secundo, etc., et dixit que may ell testimoni, des que té recort, ha sentit a dir ni a son pare ni a niguna altra persona que los dits Majors fossen ni descendissen de linatge de jueus ni de altra mala generació, sinó per cristians vells y honrats, y així ho ha sentit a dir ell testimoni públicament, y ell testimoni, encara que no·ls haje coneguts, per la fama pública los té y repute als del linatge de Majors per cristians vells y sens màcula niguna de juheus ni de altra mala generació.

Super tertio, etc., et dixit que ell testimoni ho sentí a dir a dit son pare de ell testimoni que dits^{tt} Majors tenien la casa en lo carrer Major, y assò moltes vegades mentres dit son pare visqué.

Super quarto, etc., et dixit que també ell testimoni ho entengué a dir a son pare que los jueus estaven en aqueixos dos carrers que diu^{uu} y specifique lo article y, després ensà, sempre ho ha entès a dir axí a persones molt velles que los jueus estaven en aqueixos dos carrers.

Interrogatus super quinto, etc., et dixit que may ha entès a dir ell testimoni ni a son pare ni altra persona que dits Majors tinguessen casa en aqueixos dos carrers, sinó en lo carrer Major.

Interrogatus super sexto, etc., et dixit que^{vv} ja u té dit en altres articles que los dits Majors no descendien de sanch judea, sinó de sanch de cristians vells.

Interrogatus super septimo, etc., et dixit que may ell testimoni ha sentit a dir a son pare ni a niguna altra persona que los Majors se fossen mesclats ab sanch de jueus ni altra mala generació.

Interrogatus super octavo, etc., et dixit que no·n sap res.

Interrogatus super nono, etc., et dixit que tampoch no·n sap res.

Interrogatus super decimo, etc., et dixit que no·n sap res.

Interrogatus super undecimo, etc., et dixit que no·n sap res, quan tal que diu sien continuats en aqueix llibre, perquè no hu a vist, però, en lo demés, ja u té dit en los dalt dits interrogatoris.

Super duodecimo, etc., et dixit que no·n u sap res.

Interrogatus super decimo tertio, etc., et dixit que no y ha tingut sment y així no·n sap res.

Interrogatus super decimo quarto, etc., et dixit que aqueixas armes y sepultura bé ell testimoni les ha vistes, però no sap de qui són.

Interrogatus super decimo quinto, etc., et dixit que, si aqueixes armes y sepultura són de casa dels Majors, no y ha dupte nígú que devien ésser gent de molta calitat y ell testimoni, encara que no sàpie sien dites armes de dits Ma-

jors, per lo que ho ha sentit a dir a son pare y altres persones, los té y jucte als del linatge de Majors per gent molt honrada y de bon linatge.

Super decimo sexto, etc., et dixit que no se'n recorde ell testimoni.

Super decimo septimo, etc., et dixit que tampoch no'n sap res perquè no se'n recorde.

Interrogatus super decimo octavo, etc., et dixit que no'n ha conegut nigú.

Interrogatus super decimo nono, etc., et dixit que may ell testimoni ha sentit a dir que los Majors se fossen mesclats ab sanch de jueus ni altra generació mala ni a son pare ni altra persona.

Super vigesimo, etc., et dixit que no'n sap res.

Super vigesimo primo, etc., et dixit que tampoch no'n sap res.

Super vigesimo secundo, etc., et dixit que no'n sap res.

Super vigesimo tertio, etc., et dixit que no'n sap res.

Super vigesimo quarto, etc., et dixit que així ho té entès que los notaris que són estats són escrits en la Paheria, però no sap hi sien escrits aqueixos Majors.

Generaliter autem, etc., et ad omnia dixit quod non sed quod fuit citatus per Coll, etc.

Fuit sibi lectum et perseveravit.

Dicto die in dicta villa Cervariae deposuit testis sequens:

Damianus Domingo, cultor, villae Cervariae, etatis, prout ipse dixit, octuaginta quatuor annorum, parum plus vel minus, testis ad dictam instantiam productus, citatus, qui iuravit in eodem posse ad dominum Deum, etc., se dicere, etc.

Et interrogatus super primo interrogatorio ex interrogatoriis per dictum fratrem Ludovicum Llentisclar oblatis, etc., et dixit que és molt veritat tot lo que diu lo articlle que en Cervera y hagué un linatge dits Majors y ell testimoni ha conegut un tal Major que ere notari y un altre que ere capellà, lo^{ww} nom del^{xx} batisme ara de present no li recorden a ell testimoni, los quals foren tinguts y reputats per hòmens de molta honra y reputació, y ell testimoni los tingué y reputà per tals.

Interrogatus super secundo, etc., et dixit que així ho ha entès a dir ell testimoni públicament que dits Majors foren tinguts y reputats per cristians vells y sens màcula niguna^{yy} de juheus ni altra mala generació prava y dolenta y ell testimoni als qui conegué que foren un tal Major, notari, y altre tal Major, prevere, los tingué y reputà sempre per cristians vells^{zz} y sens taca dolenta de jueus, moros ni de sarrahins ni tampoch altra taca dolenta ni que de tals taques desendissen dits Majors, y assò ha entès a dir ell testimoni a son pare y

altres persones més velles, les quals deyen que dits Majors eren nets y límpios de totes aqueixes taques dolentes.

Super tertio, etc., et dixit que ara li recorde que'n conegué un de Major que feye armadures de malles, lo qual habitave y tenie casa en la present vila de Cervera y en lo carrer Major de dita vila, lo qual tal Major també fonch tingut y reputat per home de bé, honrat y cristià vell^{aaa} y sempre ha entès a dir ell testimoni a persones molt velles que aquí tenien la casa padral dits Majors en dit carrer Major de dita vila y ell testimoni, com té dit, hi ha vist estar al dit tal Major, lo qual feye armadures.

Super quarto, etc., et dixit que així ho ha entès a dir a son pare de ell testimoni y a altres persones molt velles que los jueus habitaven en aqueixos dos carrers que diu y specifique lo article y ell testimoni ho ha entès a dir després ensà y encara al dia de vuy és aqueixa la pública veu y fama que los jueus estaven en aqueixos dos carrers y allí los tenien lo més del temps tancats.

Super quinto, etc., et dixit que may ell testimoni ho ha sentit a dir que dits Majors habitessin en aqueixos dos carrers, sinó en lo carrer Major, com té dit ell testimoni, per haver-hi vist estar al dit tal Major que feye armadures en dit carrer Major, y sempre ho ha entès a dir que en dit carrer Major estaven dits Majors y no en altra part.

Super sexto, etc., et dixit que les famílies y llinatges que són tacades en la present vila de Cervera de jueus se sap clarament, però may ha sentit a dir ell testimoni que dits Majors descendissen de jueus, sinó de sanch de cristians vells.

Super septimo, etc., et dixit que sempre ho ha entès a dir ell testimoni a son pare y a altres persones velles que lo linatge dels Majors sempre se és mantengut límpio de aqueixa mala rassa de jueus y ell testimoni ho té per cert per ésser aqueixa la pública veu y fama y no haver entès parlar al contrari.

Super octavo, etc., et dixit que no'n sap res.

Super nono, etc., et dixit que no'n sap res per quant no ha entès y haje tal llibre y així, no sabent que dit llibre y haje, no pot dir ell testimoni cosa neguna.

Super decimo, etc., et dixit que no'n sap res.

Super undecimo, etc., et dixit que ja té dit y depositat ell testimoni que lo linatge de Majors fonch tingut y reputat per bon linatge de cristians vells y no de jueus ni altra mala línia y generació,

Interrogatus super duodecimo, etc., et dixit que no'n sap res.

Interrogatus super^{bbb} decimo tertio^{ccc}, etc., et dixit que és veritat que al dia de vuy hi ha una causa pia de Major, la qual se diu la causa pia de tal Major, y

això al dia de vuy encara és cosa molt pública per la present vila, que tothom ho sap.

Interrogatus super decimo quarto, etc., et dixit que ell testimoni no se'n és adonat de aqueixa sepultura y tomba.

Interrogatus super decimo quinto, etc., et dixit que prou és cert que, tenint dits Majors dites armes,^{ddd} devien ésser gent de gran calitat y de honrada pro-sàpia, lo que, encara que ell testimoni no sàpie^{eee} tinguen dites armes, sempre, com té dit, ha entès a dir eren gent molt honrada y de bon linatge.

Interrogatus super decimo sexto, etc., et dixit que ell testimoni no ha conegut^{fff} de dits Majors sinó un notari, un capellà y un que feye armadures, y no'n ha conegut més.

Interrogatus super decimo septimo, etc., et dixit que en tot lo que diu lo articlle no'n sap res sinó que pense y té per cert ell testimoni que aqueix Major que feye armadures^{ggg} ere natural de Cervera.

Interrogatus super decimo octavo, etc., et dixit que ja té dit ell testimoni en los dalt dits interrogatoris lo que conegué ell testimoni, y té per cert ell testimoni que aqueixos que anomene lo articlle eren del linatge dels dits Majors.

Interrogatus super decimo nono, etc., et dixit que ja ell testimoni ho té dit que dits Majors foren tenguts y reputats per gent de bon linatge y hontats y no gens tacats de sanch de jueus.

Super vigesimo, etc., et dixit que no'n sap res perquè no ha vist aqueix llibre.

Super vigesimo primo, etc., et dixit que tampoch no'n sap res.

Interrogatus super vigesimo secundo, etc., et dixit que no'n sap res.

Interrogatus super vigesimo tertio, etc., et dixit que bé u ha entès a dir ell testimoni que los noms dels notaris que en aquell temps eren estan scrits en la Paheria.

Super vigesimo quarto, etc., et dixit que així ho ha entès a dir^{hhh} com ho diu lo articlle.

Generaliter autem, etc., et ad omnia dixit quod non sed quod fuit citatus per Pagès.

Fuit sibi lectum et perseveravit.

Dicto die in dicta villa Cervariae deposuit testis sequens:

Honorabilis et discretus Hieronymus Porta,ⁱⁱⁱ notarius publicus, etatis quinquaginta octo annorum^{jjj}, villae Cervariae, et secretarius Sancti Offitii Inquisitionis in districtu Cervariae, testis ad dictam instantiam productus, qui iuravit in posse reverendi Iacobi Saura, presbiteri, sacra theologia licenciati, comissarii dicti Sancti Offitii, ad dominum Deum.

Et interrogatus super primo interrogatorio ex interrogatoriis per dictum fratrem Llentisclar oblatis, etc., et dixit que lo que ell testimoni pot dir del article és que ha vist diverses scriptures, ab scriptures de notaris molt antichs, que ell testimoniis regeix, nom de Majors y molt antichs, y en particular de notaris, y sempre, des que té recort, que en té de més de coranta anys, ha entès eren persones de molta reputació y fama.

Super secundo, etc, et dixit que és així veritat, com ho diu lo article, que los dits Majors que foren naturals y habitants de Cervera foren sempre tinguts y per havuy, los que de ells tingueren notícia, tenen y ell testimoni los té per cristians vell de bona sanch, sens màcula, rassa ni descendència de jueus, moros, sarrecens ni altra nova lley, en abono del que ell dit testimoni té en son poder una enquesta feta a vint-y-hu de dezembre del any mil quatre-cents vint-y-nou, rebuda per lo governador de Cathalunya^{kkk} contra los que jugaven en Cervera, y en dita enquesta y deposaren alguns cristians y jueus, nomenats tots per sos noms, és a saber, los jueus se anomenaven jueus y los altres eren haguts per cristians vells, y, entre altres que deposaren en dita enquesta, hi deposà lo discret mossèn Antoni Major, notari, de Cervera, y sempre, a la veritat del testimoni, sempre ha oït a dir a algunes persones antigues que los dits Majors eren gent molt honrada y bons cristians, sens suspita alguna de jueus ni altra mala rassa.

Super tertio, etc., et dixit que lo Antoni Major que lo dit testimoni mentione en lo precedent article ere de l'any mil quatre-cents vint-y-nou y los jueus foren llansats de Catalunya en lo any mil quatre-cents noranta-set y així és ben cert que estaven ja domiciliats en la present vila abans de la expulsió de dits jueus.

Super quarto, etc., et dixit que és veritat lo que diu lo article que los jueus habitaven en dos parts de la vila, dites lo call jussà y lo call subirà, y dix ho saber ell testimoni per haver vist moltíssimes actes y scriptures de les scriptures regeix de notaris antichs, que n té de cent y catorse notaris, y trobe ab elles los dits llochs hont habitaven dits jueus, que són los desobre dits.

Super quinto, etc., et dixit que may tal ha oït ell testimoni ni creu hagen may habitat en dits carrers, perquè en totes coses se feye divisió entre los cristians y jueus, en tant que en los manuals^{lll} que los notaris antichs feyen eren dos per cada any, lo hu de negossi de cristians y lo altre de jueus, y en lo manual dels crestians, a la coberta, y ha, molts d'ells, un senyal de creu y, en los dels jueus, un home pintat ab un nas molt llarch y molt disforme.

Super sexto, etc., et dixit que és així veritat que són molt sabudes les famílies y llinatges de jueus, encara que, per la gràcia, se són tant aniquilats que

apenes n'í ha per avuy, que en la execussió de ells se'n anaren per moltes parts del món y per avuy n'í ha algú en Roma que viu en sa lley, y may dels Majors se ha entès cosa fea ni per lo pensament.

Super septimo, etc., et dixit que may ha entès ell testimoni que los Majors fessen mescla de sa sanch ab jueus y creu ell testimoni que, si tal se fos fet, o haguere oyt a dir e/o ho haguere trobat ab ses scriptures.

Super octavo, etc., et dixit que ell testimoni és estat paher de esta vila y molts anys notari de la casa de la Paheria y ha vist los manifests que estan recòndits en la scrivania de la Paheria y ha trobat allí molts noms de Majors y cristians vells, perquè los que no u eren que estan continuats en los mateixos llibres també se anomenen jueus.

Super nono, etc., et dixit que ja u té dit en lo precedent article.

Super decimo, etc., et dixit que no y sab res.

Super undecimo, etc., et dixit que tampoch no l'a vist lo llibre.

Super duo^{mmm} decimoⁿⁿⁿ, etc., et dixit que no u ha vist, però ho ha entès a dir.

Super decimo tertio, etc., et dixit que bé sap ell testimoni que han fundat beneficis y causes pies los dits Majors y ell testimoni, com ha del linatge, dels Majors ne ha rebuts.

Super decimo quarto, etc., et dixit que ell testimoni ha vist a la tomba de la manera narre lo article en lo lloch designe dit article^{ooo}.

Super decimo quinto, etc., et dixit^{ppp} que creu que per dita rahó estan allí dites armes y ha entès a dir que hu dels dits Majors^{qqq} fou secretari de un rey, o de França, o de Aragó.

Interrogatus super decimo sexto, etc., et dixit que ell testimoni ha conegut molt bé ha Montserrat Major, mercader, que estave en la argenteria de Barcelona o en un carrer que ix a la argenteria y se trobà estar davant casa dit Major en una ocasió que robaren molta plata al dit Major.

Super decimo septimo, etc., et dixit que no y sab res.

Super decimo octavo, etc., et dixit que ja ha dit lo que y sabie en les precedents articles.

^{rrr}. Et dixit.

Generaliter autem, etc., ad omnia dixit quod non sed quod fuit citatus per Pagès, etc.

Fuit sibi lectum, etc.

Die septima mensis et annis praedictorum in dicta villa Cervariae deposuit testis sequens:

Honorabilis et discretus Ludovicus Porta, notarius publicus, Cervarie, etatis, prout ipse dixit, quadraginta annorum, parum plus, etc., testis ad dictam instantiam productus, citatus, qui iuravit, etc.

Et interrogatus que lo que ell testimoni sap y pot dir en aqueix article és que en la casa de la Paheria ha trobat ell testimoni, entre molt velles y antigues^{ss} scriptures noms de Majors, dels quals n'í ha que són estats pahers y, altres, notaris y altres càrrechs^{tt} onrosos de^{uu} dita vila y així los té, per dit respecte, als dits Majors y descendents de aquells, per gent de molta reputació, honra y fama, y assò dix ell testimoni saber per ésser notari y scrivà de dita casa de la Paheria y haver vist y mirat moltes scriptures velles y vèurer que en una taula ab un pergami estan scrits los noms dels notaris que de aquesta part de cent y més anys són estats, en la qual taula y ha scrits dos o tres noms de Majors notaris que foren de dita vila.

Super secundo, etc., et dixit que per lo que ell testimoni té dit en lo primer article, los té y repute als dits Majors y descendents de ells per cristians vells, sens màcula neguna de rasa de jueus, moros, serraïns ni altra mala generació, perquè, tenint taca de jueus, moros o sarrahins o altra mala generació, no n'í haguere hagut antigament fossen estats pahers y notaris de dita vila de Cervera, perquè en dita casa de la Paheria no·ls hagueren admesos, ans^{vv} los ne hagueren trets y del tot desterrats.

Generaliter autem, etc., ad omnia dixit quod non sed quod fuit citatus per Pagès.

Fuit sibi lectum, etc.

Die octava praedictorum mensis et annis in dicta villa Cervariae deposuit testis sequens:

Reverendus dominus Paulus Carbonell, presbiter, in ecclesia maiore villae Cervariae beneficiatus, testes ad dictam instantiam productus, citatus et nominatus, qui iuravit ad dominum Deum, etc., in posse reverendi domini decani decanatus villae et decanatus Cervariae, se dicere, etc.

Et interrogatus super primo interrogatorio ex interrogatoriis per dictum fratrum Ludovicum Llentisclar oblatis, etc., et dixit que per lo que ell testimoni ha vist y llegit en un llibre antich dit *Capbreu de les rendes y censals de la causa pia d'en Pere^{www} Major^{xxx}*, que fonch dit *Capbreu* fet en lo any mil sinchcents cinquanta-y-hu, y altre llibre també dit *Capbreu del benefici sots invocació de Corpore Christi instituit y fundat en dita iglésia per^{yyy} en Bernat Major, notari*, lo qual *Capbreu* de dit benefici fonch fet en lo any mil quatre-cents trenta-dos, veu ell testimoni clarament y ha hagut en dita vila de Cervera li-

natge de Majors, al qual linatge, per dit respecte de haver fundada causa pia per a donselles a maridar y beneficis eclesiàstichs en dita iglésia,^{zzz} diu y testifique ell testimoni que lo linatge aqueix de Majors devie ésser molt honrrat y de gran calitat y azienda y, per lo que té dit ell testimoni, los té y repute per tals.

[*Al marge esquerre:*] Interrogatus super secundo, etc., et dixit que les obres que dits Majors feren no eren obres de jueus, moros ni serraïns, sinó de molt bons cristians, y així ell testimoni, per vèurer les obres que foren tant santes y bones, diu los té y repute als dits Majors per cristians vells y antichs y sens màcula de^{aaaa} rassa dolenta y depravada.

Interrogatus super duodecimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis, omissis excedentibus ea voluntate partis, etc., et dixit que ja ell testimoni ja té dit y deposit que és molt gran veritat que hu de aqueix linatge de Majors que diu Bernat Major, notari, instituhí lo benefici sots invocació de Corpore Christi en la iglésia major de dita vila y assò dix ell testimoni saber per haver vist lo capbreu de aqueix benefici, que's feu en lo any mil quatre-cents trentados, y vèurer que en lo principi^{bbbb} de dit capbreu diu estes paraules que són: «Benefitium institutum et fundatum in capella Corpore Christi per Bernardum Major, quondam, notarium», lo qual capbreu, juntament ab un altre capbreu intitulat *Capbreu dels censals de la causa pia d'en Pere Major*, que també ell testimoni ha vist, que fon en lo any mil sinch-cents sinquanta-y-hu^{cccc}, són en lo arxiu de la venerable Comunitat dels preveres de dita iglésia, y aquestos capbreus ha vist ell testimoni per ésser al dia de^{dddd} vuy altre dels priors de dita Comunitat.

Interrogatus super decimo tertio, etc, et dixit que ja ell testimoni té dit que és veritat que y ha una causa pia dita d'en Pere Major y assò dix ell testimoni saber per lo que té dit y deposit en los precedents articcles.

Interrogatus super decimo quarto, etc., et dixit que bé se pot dir al bon segur que aqueixa sepultura y tomba que és en aqueixa capella dita la capella de Major, hont està fundat lo benefici sots invocació de Corpore Christi^{eeee} y armes que estan esculpides en dita tomba, que són la flor del llis y les barres de Aragó, són de aqueix linatge de Major, perquè la capella se diu la capella de Major y lo benefeci està fundat en dita capella de Corpore Christi està fundat per Major, és ben cert són armes de Majors per les dalt dites rahons y per ésser ells dits Majors gent de gran calitat y prosàpia y ell testimoni judique són de Majors.

Interrogatus super decimo quarto, etc., et dixit que ja u té dit en lo precedent articcle.

Generaliter autem, etc., et ad omnia dixit quod non sed quod fuit citatus per Pagès.

Fuit sibi lectum et perseveravit.

Dicto die in dicta villa Cervariae deposuit testes sequens:

Reverendus dominus Mathias Lloelles, presbiter, in ecclesia maiori Cervariae beneficiatus, testis ad dictam instantiam productus, citatus et nominatus, qui iuravit in posse dicti reverendi decani, etc., ad dominum, etc.

Et interrogatus super primo^{ffff} interrogatorio ex interrogatoriis per dictum fratrem Llentiscar oblatis, etc., et dixit que ell testimoni és altre dels priors de la iglésia de Cervera y, mirant llibres y capbreus vells, ha vist y llegit que en Cervera y ha hagut un llinatge de Majors, dels quals Majors ne ha trobat ell testimoni en lo capbreu de la causa pia dita^{ggg} de Pere Major, lo qual capbreu fonch en lo any mil sinch-cents cinquanta-hu y comense dit capbreu de dita causa per *Capbreu dels censals de la causa pia d'en Pere Major*, y un altre capbreu, fet en lo any mil quatre-cents trenta-dos, del benefici sots invocació de Corpore Christi^{hhhh} instituhit y fundat per Bernat Major, quòndam, notari, y comense dit capbreu per estes paraules: *Benefitium institutum et fundatum per Bernardum Maior, quondam, notarium, in capella Corpore Christi*, los quals capbreus són en lo arxiu de dita venerable Comunitat, y, segons dites institucions y obres tant bones y santes, diu y testiffique ell testimoni ésser dit llinatge de Majors molt honrat y molt antich y, per lo que ell testimoni ne té vist, los té y repute al dit llinatge de Majors per molt honrrat y de molta calitat.

Interrogatus super secundo, etc, et dixit que de les obres que ha trobat ell testimoni que feren dits Majors, com són instituhir beneffici y causa pia, se veu clarament eren dits Majors persones cristianes y de cristians vells, sens que fossen jueus, que, ha ésser jueus, moros o sarrahins, no hagueren fet semblants obres, y axí ell testimoni los té y repute per cristians vells y no per jueus, moros ni serrahinsⁱⁱⁱⁱ ni que d'estas rasses dolentes descendesquen dits Majors.

Interrogatus super duodecimo interrogatorio ex dictis interrogatoriis, omissis excedentibus ea voluntate partis, etc., et dixit que ja en lo primer article té dit que^{jjj} Bernat Major fundà un^{kkkk} benefici en la capella^{lll} dita de Major, sots invocació de Corpore Christi, dix-ho ell testimoni saber per lo que ell testimoni té dit en lo primer article.

Interrogatus super decimo tertio, etc., et dixit que, així mateix, té, ell testimoni, ja dit que Pere Major instituhí y fundà una causa pia per a donselles a

maridar y dix-ho ell testimoni saber per haver vist lo capbreu dels censals de dita causa pia, com ho té ja ell testimoni dit y depositat en lo primer article,

Interrogatus super decimo quarto, etc., et dixit que, pués la capella hont és aqueixa sepultura ab aqueixes armes se diu de Major y lo benefici fundat en aqueixa capella per Bernat Major, clar està la sepultura, tomba y armes se rà^{mmmm} també de Major y ell testimoni ho judique de aqueixa manera.

Super decimo quinto, etc., et dixit que, per ésser aqueixes armes de tant gran calitat y tenint-les, com judique ell testimoni, les tingueren dits Majors, les tingueren per alguns serveys degueren fer a alguns reys per ésser gent de gran honrra y prosàpia.

Generaliter autem, etc., et ad omnia dixit quod non sed quod fuit citatus per Geraldum Pagès, etc.

Fuit sibi lectum et perseveravit.

a. notaris, *ratllat.* *b.* y, *ratllat.* *c.* an, *ratllat.* *d.* en Cervera, *ratllat.* *e.* ni, *ratllat.* *f.* y, *ratllat.* *g.* no, *ratllat.* *h.* llibre, *ratllat.* *i.* Sant Jaume, *ratllat.* *j.* insculpides, *interlineat.* *k.* sepultura y, *ratllat.* *l.* est, *ratllat.* *m.* sien los dits Majors y altres difunts y morts en la present vila de Cervera, y si tal és la pública veu y fama, *ratllat.* Pere Major, notari, *al marge esquerre.* *n.* és, *ratllat.* ere, *interlineat.* *o.* present, *interlineat.* *p.* espai en blanc. *q.* la primera o *interlineada.* *r.* *al manuscrit*, famia. *s.* M DC XX sobre M DC XVIII. *t.* y fund, *ratllat.* *u.* a, *falta.* *v.* per, *ratllat.* *w.* no'n sap res, *falta.* *x.* notarius, *ratllat.* *y.* és veritat lo que diu lo article, *ratllat.* *z.* immemorial que, *ratllat.* *aa.* ere estat, *ratllat.* *bb.* tots, *interlineat.* *cc.* que, *ratllat.* *dd.* de, *interlineat.* *ee.* altra sobre altres. *ff.* estats, *ratllat.* *gg.* que, *ratllat.* *hh.* una paraula *ratllada.* *ii.* una paraula *ratllada.* *jj.* una paraula *ratllada.* *kk.* fa, *ratllat.* *ll.* que, *ratllat.* *mm.* sinó que, *ratllat.* *nn.* ha, *ratllat.* *oo.* que, *repetit.* *pp.* passaven, *ratllat.* *qq.* no l'admetien, *ratllat.* *rr.* Pagès, *ratllat.* *ss.* eren, *ratllat.* *tt.* *al manuscrit*, dit. *uu.* diu sobre diuen. *vv.* si alguna casa n'i ha en Cervera, com són poques, [pro, *ratllat.*] y aqueixes prou se sap y, en lo demés que diu l'article, *ratllat.* *ww.* dues paraules *interlineades.* *xx.* *al manuscrit*, dels. *yy.* dol, *ratllat.* *zz.* catho, *ratllat.* *aaa.* però que abans, *ratllat.* *bbb.* duo, *ratllat.* *ccc.* tertio, *interlineat.* *ddd.* es, *ratllat.* *eee.* di, *ratllat.* *fff.* sinó, *ratllat.* *ggg.* devie, *ratllat.* *hhh.* que, *ratllat.* *iii.* p, *ratllat.* *jjj.* etatis quinquaginti octo annorum, *interlineat.* *kkk.* en la qual, *ratllat.* *lll.* los manuals que, *repetit.* *mmm.* duo, *interlineat.* *nnn.* tertio, *ratllat.* *ooo.* ab les armes que diu, *ratllat.* *ppp.* etc., et dixit, *falta.* *qqq.* fossen, *ratllat.* *rrr.* Super decimo nono, etc., *ratllat.* *sss.* molt velles y antigues, *interlineat.* *ttt.* de, *ratllat.* *uuuu.* de, *repetit.* *vvv.* aquells, *ratllat.* *www.* Bernat, *ratllat.* Pere, *interlineat.* *xxx.* notari, *ratllat.* *yyy.* *al manuscrit*, y per. *zzz.* los té y repute, *ratllat.* *aaaa.* dits, *ratllat.* *bbbb.* una paraula

ratllada. cccc. que fon en lo any mil sinch-cents cinquanta-y-hu, *al marge esquerre. dddd.* prior, *ratllat. eeee.* en la q, *ratllat. ffff.* articc, *ratllat. gggg.* dita, *ratllat. hhhh.* sots invocació de Corpore Christi, *al marge esquerre. iii.* y, *ratllat. jjjj.* dits Majors funda, *ratllat. Pere, interlineat i ratllat. kkkk.* cau, *ratllat. llll.* de Corpore Christi, *ratllat. mmmm.* de, *ratllat.*